

Temaområdet REISELIV

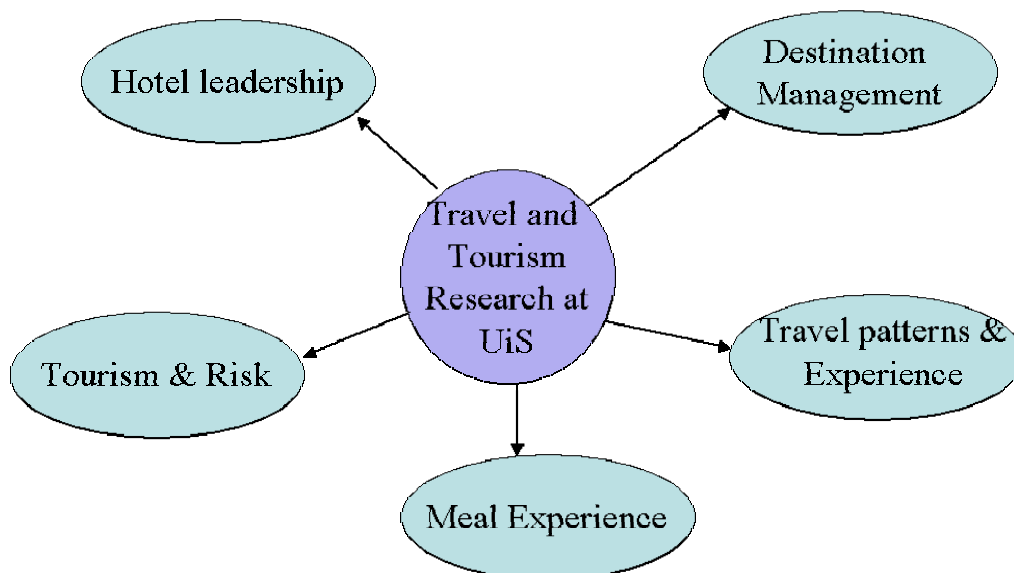
Rapport høsten 2006

1 Kartlegging av kompetanseområder.....	2
Ferie og reiseopplevelser.....	2
Måltidsopplevelse.....	3
Reisemålsutvikling.....	3
Vertskapsledelse.....	4
Turisme og risk.....	4
2 Finansieringskilder.....	5
3 Åpent møte om Reiselivs forskning.....	5
4 Fokusområder.....	5
5 Utlysning av incentivmidler.....	5
6 Kartlegging av vitenskapelig publikasjon i ulike tidsskrift.....	5
7 Referansegruppe.....	6

1 Kartlegging av kompetanseområder

I forbindelse med deltakelse på konferansen Morgendagens Reiseliv¹ ble det samlet inn abstrakte og korte beskrivelser av forskningsaktivitet innenfor reiseliv ved NHS-IØL. Dette materialet ble koordinert av UiS sine deltakerne på konferansen Reidar Mykletun, Trude Furunes, Truls Engstrøm og Carina Hallin. Det ble samlet inn over 80 forskningsbeskrivelser som ble bundet inn til en presentasjon av reiselivs forskningen ved fakultetet. Dette materialet har i ettertid dannet grunnlag for kartleggingen av kompetanseområdene innenfor reiselivs forskningen ved UiS. Masterstudent Kristin Eintveit har satt materialet sammen til en innbundet utgave.

Arbeidet med å kartlegge kompetanseområder og –personer har vist seg å være noe komplisert. Det skyldes i hovedsak at det innen reiselivsmiljøet i liten grad er etablerte forskergrupper; det er for det meste enkeltstående forskere, og oversikter over deres forskningsområder er lite tilgjengelig.

Ferie og reiseopplevelser

Norsk hotellhøgskole ved Universitetet i Stavanger har utviklet spisskompetanse når det gjelder forståelse av opplevelser knyttet til ferie- og fritidsreiser. Undersøkelser av landskapsopplevelser, sightseeing, guiding/interpretasjon og studier av ulike reiseformer har vært sentrale temaer i de siste årene. Flere av forskerne har gjennomført multikulturelle undersøkelser, blant annet av utenlandske turister i Norden. De ansatte innenfor dette feltet har faglig bakgrunn innenfor akademiske disipliner som sosialantropologi, sosiologi, markedsføring, psykologi, kulturgeografi og historie.

¹ Nærings- og handelsdepartementet, Innovasjon Norge og NHO Reiseliv arrangerte i fellesskap konferansen Morgendagens Reiseliv – ny kunnskap, nye produkter og nye løsninger den 27. april 2006

Fagpersoner tilknyttet Ferie og reiselivsopplevelser

Professor Svein Larsen

1 Amanuensis Leif Selstad

1 Amanuensis Jens Christian Sten Jacobsen

1 Amanuensis Øystein Jensen

1 Amanuensis Dag Jenssen

1. Lektor Terje Johansen

Doktorgradstipendiat Åsa Grahn

Doktorgradsstipendiat Olga Gjerald

Måltidsopplevelse

Universitetet i Stavanger har flere vitenskapelig ansatte som arbeider med forskning knyttet til måltid. Dette innbefatter områder som restaurantledelse, ernæring, mat og drikke, måltidsopplevelser, og ansvarlig vertskap.

Samarbeidspartnere er bla Gastronomisk Institutt, Umoe Catering², Norkonserv, etc

Faglig formidling gjøres ved deltakelse på møter, seminarer og konferanser med framlegg av artikler.

Fagpersoner tilknyttet måltidsopplevelse

Prof. Wenche Frølish

1 Amanuensis Kai Viktor Hansen

1 Amanuensis Reidar Mykletun

1 Amanuensis Torvald Øgaard

1 Lektor Helge Jørgensen

Reisemålsutvikling

Et doktorgradsprosjekt som er under oppstart ved Universitetet i Stavanger vil ta for seg styrets rolle i utviklingen av destinasjoner. Dette prosjektet bygger på pågående forskningsaktiviteter ved UiS hvor fokus er på effekt og effektivitet i styrearbeid mer generelt. Det er også planlagt et samarbeid med Destinasjon Stavanger innen resultat- og effektmåling. Her vil en foreta gjesteundersøkelser og bygge opp et analysesystem for å måle effekten av tiltak som Destinasjon Stavanger iverksetter for å øke turiststrømmen til området.

Fagpersoner tilknyttet reisemålsutvikling

1. Amanuensis Morten Heide

1. Amanuensis Reidar Mykletun

Professor II Tommy Anderson

Stipendiat Solveig Garnes

² På et møte med Drifts direktør Per Christensen den 10 januar fra Umoe Catering ble det uttalt at om Umoe Catering oppnår sine mål om å bli en global operatør vil de være stor interesse for å finansiere en Professor innenfor måltidsopplevelse ved UiS.

Vertskapsledelse

Norsk Hotellhøgskole ved Universitetet i Stavanger markerer seg som den mest aktive og førende forskningsinstitusjonen i Norden innen restaurant og hotellforskning. Innenfor temaer som vertskapsledelse er institusjonen en av de største bidragsyterne på global basis.

Forskerne ved Norsk Hotellhøgskole samarbeider med anerkjente universiteter i USA, Europa, Australia og New Zeeland, og har også forskningssamarbeid med hotellkjeder som for eksempel Marriott, Radisson SAS, Rica, Choice og Hilton/Scandic.

Aktuelle forskningstemaer innen dette området er

- ledelse (leaderhip)
- strategisk ledelse
- kunnskapsledelse
- organisasjonskultur
- interkulturell kommunikasjon
- organisasjonsmodeller
- human resource management (mentoring, diversity management, bransjerekruttering, etikk)
- atmosfære
- kreativitet
- servicekvalitet og opplevelse
- markedsføringsledelse
- strategisk prissetting.

Den aktive forskerstaben publiserer forskningsresultatene i internasjonalt anerkjente forskningstidsskrifter, men er også i fortløpende dialog med forskningsmiljøer internasjonalt gjennom deltakelse på forskningskonferanser over hele verden.

Fagpersoner tilknyttet vertskapsledelse er

Professor Einar Marnburg

Professor II Jodi Brunell

1. Amanuensis Truls Engstrøm

1. Amanuensis Morten Heide

1. Amanuensis Bjørge Laugen

1. Amanuensis Gro Ellen Mathisen

1. Amanuensis Reidar Mykletun

1. Amanuensis Torvald Øgaard

Stipendiat Trude Furunes

Stipendiat Carina Hallin

Stipendiat Tone Linge

Stipendiat Sigbjørn Pedersen

Turisme og risk

Universitetet i Stavanger er en autoritet på området risikostyring og i det siste har det begynt å utvikle seg et miljø som kobler sammen denne kompetansen med reiselivsforskningsmiljøet. Et samarbeid med næringen og Direktoratet for

samfunnssikkerhet og beredskap er i oppstartsfasen. Fokus for denne grupper er risikopersepsjon og ledelse av risiko i kommersielle reiselivsbedrifter.

Fagpersoner tilknyttet turisme og risk er
Senior Lecturer Anna Carr, University of Otago
1. Amanuensis Lasse Berg Andersen
1. Amanuensis Truls Engstrøm
1. Amanuensis Reidar Mykletun
Forskningsassistent Kirsti Lærdal
Torolf Paulshus
Thomson River University, Kamloops Canada

2 Finansieringskilder

Masterstudent Anette Sandved har kartlagt eksterne finansieringskilder innenfor temaområdet reiseliv og dessverre er det få muligheter per dags dato. For å få ekstern finansiering må forskergrupper innenfor reiseliv definere seg inn under andre programmer som kan tenkes å innefatte reiseliv. En første rapport om finansieringskilder for reiselivsforskning ble presentert på det åpne møtet for reiselivsforskning som var avholdt den 30 oktober.

3 Åpent møte om Reiselivs forskning

30.oktober 2006 ble det avholdt en samling om reiselivs forskning på Ellen og Axel Lunds Hus. Her ble det gitt orienteringer om satsningsområdet, incentivmidler og enkelte forskningsprogrammer, og det ble åpnet for idémyldring av prosjekter. Tilbakemeldingene fra deltagerne har vært positive og møtet resulterte i en modell som beskriver nåværende forskningskompetanse ved UiS. Modellen viser hvor vi per i dag har grupper av forskningskompetanse. I tillegg finnes det enkeltforskere som har høy kompetanse innefor andre områder.

4 Fokusområder

5 Utlysning av incentivmidler

Utlysning av incentivmidler gitt til vitenskapelige ansatte som var tilstede på reiselivs samlingen den 30 oktober og alle andre som har meldt interesse. Det var i utgangspunktet ingen søknadsfrist knyttet til utlysningen.

6 Kartlegging av vitenskapelig publisering i ulike tidsskrift

I studieåret 2005-2006 er det gjennomført 3 doktorgrader innefor reiseliv ved UiS. I tillegg er det en gjennomsnittlig vitenskapelig publisering av 15-20 "peer reviewed" tidsskriftsartikler. Ca 35 konferansebidrag og 5-20 mastergrader er gjennomført i året innefor reiseliv de siste 3 årene.

Et arbeid er satt i gang med å kartlegge forskningskompetansen innenfor reiseliv i Norge. Arbeidet blir gjennomført av Hanne Kristiansen (uteksaminert reiselivsstudent MSc 2006) som er innleid som forskningsassistent i inntill 265 timer for dette arbeidet som skal være ferdig medio januar.

7 Referansegruppe

Arbeid med å sette sammen en referanse gruppe er igangsatt

- (Gisela Endresen), Leder Rogaland Reiselv
- (Hans Christian Bestum) , NHO Reiseliv
- Eivind Hålien, Dir. Fagforum for mat og drikke
- Prof. James Higham, University of Otago
- (Jan Vidar Haukeland), Avdelingsleder TØI
- Lasse Berg Andersen, 1. Amanuensis UiS
- Prof. Einar Marnburg, UiS
- Audun Rake , Innovasjon Norge

–*personer med () er ikke bekreftet.

Del II Vurderinger

- 1 **Eksterne reiselivsforskningsprogram**
- 2 **Eksterne samarbeidspartnere**
- 3 **Doktorgradsprogram**
- 4 **Interne forskningsressurser**
- 5 **Bruk av incentivmidler 2006**
- 6 **Bruk av midler 2007**
- 7 **Strategiske forskningsprogram**

1 **Eksterne reiselivs forskningsprogram**

De eksterne kildene for finansiering for reiselivsforskning lyser med sitt fravær et initiativ som er under etablering er EUREKA Tourism hvor Innovasjon Norge er Norsk deltaker og hvor målsettingen er å etablere samarbeidsprosjekter mellom SME-Government - Research institutions. Hvorvidt det vil være en mulig finansieringskilde for forskningsprosjekter er enda ikke avklart.

EU 7 rammeprogram

Ikke heller i det syvende rammeprogrammet er det enkelt å se forskningsfinansiering for reiselivsforskning. Måte å nå frem her vil være å redefinere reiselivet til å være for eksempel en "region of knowledge" Activity 4 - Area 3 – Topic: Regions of knowledge. €126 million. Der vil og være muligheter for finansiering via transport, klimaforandring og helse og velvære som grenser in mot reiseliv men dette er ikke områder hvor vi per idag har sterk faglig tyngde.

Nordic Innovation utlyste midler knyttet til mat og turisme. Det er sendt søknader fra UiS (Norsk hotellhøgskole) til dette programmet.

*NEW NORDIC FOOD - Innovation in the food, tourism and experience industries
The Nordic Innovation Centre (NICe) is launching New Nordic Food as a new focus area. In this initiative the Nordic Innovation Centre is investing NOK 10 millions (1,2 million Euros) in Nordic projects focusing on establishment of Nordic constellations and cooperation platforms combining the food, tourism and experience industries.*

UiS har en sterk posisjon innenfor reiselivsforskning og det vil eventuelt være mulig å påvirke bla forskningsrådet I retning av et reiselivsforskningsprogram innen snar fremtid

2 **Eksterne samarbeidspartnere**

2.1 Andre universiteter og forskningsinstitusjoner

I likhet med svært mye av forskningsaktiviteten innen reiseliv, er også samarbeidsrelasjonene svært ofte basert på enkeltpersoner relasjoner. Det er en styrke i denne type relasjoner som er verd å ta vare på, men denne styrken trenger ikke å bli ødelagt, selv om en hever blikket og skaffer seg oversikt over de ulike fagmiljøene og institusjonenes sterke sider. En slik institusjonalisering av nettverk er nødvendig for å kunne utvikle gode tverr- og flerfaglige

nettverk/prosjekter, noe som igjen er en forutsetning for visse typer forskningsfinansiering. Dette arbeidet er igangsatt og det er i dag formelle institusjonsavtaler med et antall utenlandske universitet. Mulighetene for økt vitenskapelig publisering vil også kunne bli større ved en større åpenhet/informasjon om gode faglige relasjoner til andre universiteter og forskningsinstitusjoner.

3 Doktogradprogrammer

3.1. Eksisterende doktorgradsprogramer

I forhold til de eksisterende doktorgradsprogrammene er det programmene innen Ledelse og Risikostyring som delvis har tematiske områder som er relevante innen reiselivsforskningen. Men ingen av programmene kan sies å dekke de sentrale kompetanseområdene for det tematiske satsningsområdet reiseliv på en tilfredsstillende måte.

3.2 Nye doktorgradsprogram

Arbeidet med å få etablert et doktorgradsprogram innen reiseliv vil representere et viktig fagområde og en spisskompetanse for UiS i norske og Nordiske sammenheng.

UiS har det dessitert største fagmiljøet i Norge og et av de største i Norden, det finnes per i dag ingen institusjon i Norden med så mange akademisk kvalifiserte forskere innefor reiseliv, hotell og restaurant i samme organisasjon. Dette gir en mulighet å bli det første og største miljøet innenfor reiselivsforskning med egen doktorgrad på området. Konkurransen er dog intens og institusjoner som Universitet i Lund, Campus Helsingborg, Universitet i Örebro, Campus Grythyttan vil være noen institusjoner i Norden med lignende ambisjoner.

4. Interne forskningsressurser

Arbeidet med å kartlegge de interne forskningsressursene i form av en oversikt over kompetanse/forskningsområder hos den enkelte vitenskapelige ansatt, er til dels en meget komplisert affære. Forskningen frem til i dag bærer preg av individuell forskning hvor hver enkelt fagperson har dyrket sin egen hage. Møtet den 30 oktober viste dog at det utkrystalliser seg fem områder med forskningsområder hvor samarbeid mellom enkeltforskere er viktig og underveis. I tillegg til disse fem utpekte områdene er der også bevegelse innefor økonomiske problemstillinger spesielt på makronivå, hvor det dannelse av forskergrupper forventes i løpet av 2007.

Det meste av forskningen innenfor reiseliv ved universitetet skjer ved Norsk hotellhøgskole-Institutt for økonomi og ledelse men der er enkelt personer fra andre institutter og fakulteter som deltar aktivt i denne forskningen

En gjennomgang av Bibsys-katalogen viser at det er en rekke forskere ved UiS som enkeltvis har en betydelig forskningsproduksjon. I mange tilfelle finnes det også et faglig nettverk utenom UiS/Norge som denne enkeltforskeren har bygd opp og som fungerer som hans/hennes forskergruppe. Denne type nettverk bør styrkes og en bør også undersøke mulighetene for å involvere andre UiS-forskere i disse nettverkene.

I løpet av 2006 er det blitt publisert 3 doktorgrader innefor temaområdet reiseliv, i tillegg er det per dags dato 10 stipendiater som skriver doktorgrad innefor reiseliv og hotell.

5 Bruk av incentivmidler 2006

I løpet av høsten er det kommet i alt 6 søknader om støtte (incentivmidler) av ulik art. søknadene vil bli vurdert i forhold til bevilgningen for 2007, mens den andre halvparten er behandlet og delvis innvilget i 2006. Som det fremgår av tabell under oppfattes incentivmidlene som muligheter for støtte i form av;

- Reisetøtte (enten at UiS forskere reiser ut eller at eksterne forskere inviteres til UiS)
- Støtte til internseminar for etablering av forskergrupper og forskningsprogram

Etablering av nettverk er viktig i utviklingen av forskergrupper, men kravet om samtidig å ha et forskningsprogram for den aktuelle virksomheten vil bli sterkere neste år. Tilsvarende vil arbeidet med etableringsseminarer måtte ha et klart mål om å utvikle et forskningsprogram, en forskningsprofil, et forskningsprosjekt for den aktuelle faggruppen, for at støtte skal kunne gis. Det har i 2006 ikke vært brukt midler direkte knyttet til arbeidet med å øke andelen i vitenskapelige tidsskrifter, men arbeidet vil bli intensivert i 2007.

Søknads fokus	Problemstilling	Involverte parter	Beløp
Destinasjons utvikling	Event og meeting management	1 amanuensis Reidar Mykletun Professor II Tommy Andersen Professor Donald Getz Forskn. Ass Kirsti Lærdal	Søkt 35 000 Bevilget 35 000
Tourism Risk	Risiko og feriereiser	Professor Einar Marnburg Professor II Svein Larsen 1 amanuensis Torvald Øgaard	Søkt 53880 Bevilget 35 000
Hotel leadership	Leing i hotell- og restaurant sektoren	Professor Einar Marnburg Professor II Svein Larsen 1 amanuensis Torvald Øgaard	Søkt 53880 Bevilget 35 000
Måltidsopplevelse		1 amanuensis Kai Viktor Hansen 1 amanuensis Reidar Mykletun Mattilsynet	Søkt 35 000 Bevilget 35 000
Måltidsopplevelse	Tipsing	1 amanuensis Kai Viktor Hansen 1 amanuensis Torvald Øgaard	Søkt 45 000 Bevilget 35 000
Tourism Risk	Risk persepsjon	1 Amanuensis Lasse Berg Andersen 1 Amanuensis Truls Engstrøm Torolf Paulshus DSB University of Otago Thomson Rivers University	Søkt 40 000 Bevilget 35 000
TOTALT			210 000

6 Bruk av midler for 2007

Disponeringen av midler for 2007 vil måtte skje i samråd med aktuelle instituttledere og dekaner, slik at en sikrer best mulig bruk av de felles ressurser som her skal forvaltes. Temaleder vil (fortsatt) ha jevnlig kontakt med de ulike ledere, samtidig som midlene i satsningsområdet skal kunne være raskere å fordele sammenlignet med de budsjettrelaterte midler som institutt og fakultet må forholde seg til. Denne kontakten vil i hovedsak være av informativ art, men for større satsninger (til forskergrupper) vil det være naturlig med en avklaring med aktuelt fakultet/institutt før beslutning om bevilgning foretas av temaleder.

- I disponeringen av midlene for 2007 vil det fortsatt være relevant å ha en lav terskel for igangsettingstiltak (av typen interne seminarer, nettverksbygging og lignende).
- Kravet om å utvikle forskningsprogrammer, -profiler eller –prosjekter vil bli forsterket. Det er ønskelig å kunne gi etablerte forskningsgrupper en rundsum i støtte som gruppen selv kan fordele på de tiltak som de mener kan gi best uttelling i forhold til de forskningsprogram gruppen har utviklet.
- Arbeidet med å øke UiS ansattes andel av tellende vitenskapelige publikasjoner vil få særlig oppmerksomhet bl.a. gjennom seminarer hvor relevante faggrupper får mulighet for å møte aktuelle fagtidsskrift og bokforlag, og ellers initiere kollegaveiledning i skriving av artikler.
- Etersom både EU og Forskningsrådet kommer med nye rammeprogram som kan være aktuelle for den kompetanse som UiS forskerne har, vil det være et særlig fokus på disse programmene relevans for våre forskere, og det kan være relevant å gå inn med støtteordninger for etablering av den type forskernettverk som disse programmene krever.
- Det kan også være relevant å disponere noen midler til assistenter/engasjementer i forskningsprosjekter som har en (ekstern) finansiering, og hvor det melder seg behov som ikke var relevant å planlegge i søknadsperioden.
- Støtte til seminarer/konferanser vil kun bli gitt som delfinansiering, fortrinnsvis for å generere annen ekstern finansiering.

7 Strategiske forskningsprogram

Det vil være viktig å kunne knytte de fleste forskningsprogrammene til våre utdanninger på master og ph.d - nivået, med tanke på å få styrket forskerutdanningen ved UiS. Det synes også klart at en del prosjekter vil kunne arbeide på tvers av temaområdene i tillegg til at de er tverrfakultære. I første omgang er det kanskje mest realistisk å få etablert forskergrupper som vil ha base i ett institutt/studieprogram. Det må likevel ikke forhindre interesserte personer til å ta kontakt i forhold til et tema/prosjektområde, enten direkte til aktuelle kollegaer eller via temaleder. Å etablere eventuelle videre koblinger til andre forskergrupper, vil være en oppgave for temaledere og forskningsdekaner.